4.10.2024

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
Siv@eduskunta.fi

Asia: HE 112/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntönne 30.9.2024

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä siitä, että joitakin näkemyksiämme on huomioitu hallituksen esityksessä.

1 Tiivistelmä lausunnon keskeisestä sisällöstä

Ammatillinen koulutus

OAJ haluaa keventää HOKS:ia ja vähentää merkittävästi HOKS:n vaadittavia tietokenttiä, jättäen sinne vain ne tietokentät, joita tarvitaan opiskelijan opetuksen toteuttamiseksi. HOKS:n keventämisestä vapautuva aika tulee käyttää lähiopetuksen lisäämiseen, eikä sitä tule käyttää säästökeinona.

Esityksessä oleva henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman (HOKS:n) kevennysehdotus on suora koulutusleikkaus ilman työmäärän vähentymistä. Tavoite HOKS:n keventämiseen ja kolmen ja puolen miljoonan säästöön ei toteudu esityksen toimilla. Esitetty muutos koskee vain marginaalista osaa opiskelijoista ja siten arvioidut kustannussäästöt ovat vahvasti ylimitoitettuja.

Osaamisen arvioinnin toteutussuunnitelma (OAT) velvoitteen poistamisesta arvioitu ajansäästö on myös ylimitoitettu. Jos OAT:n vaatimus poistetaan kokonaisuudessaan, osaamisen arvioinnin valtakunnallinen tasalaatuisuus on vaarassa.

Kuntien rahoitusosuuden määrällä ja laskentatavalla ei ole vaikutusta koulutuksen järjestäjän rahoituksen määrään. Tärkeintä on huolehtia siitä, että kokonaisrahoitus ei laske. Kuntien taloudellinen tilanne ei saa vaikuttaa heikentävästi ammatillisen koulutuksen laatuun.

OAJ vastustaa sadan kahdenkymmenen miljoonan euron (120M€) leikkausta ammatillisesta koulutuksesta ja esittää vakavan huolen siitä, että opiskelijavuosia

vähennetään yli 10 000. Opiskelijoiden määrän väheneminen leikkausten takia heijastuu suoraan henkilöstön määrään ja siten lähiopetuksen määrään, jolloin opiskelijat eivät saa riittävästi opetusta osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Yli kahdessakymmenessä oppilaitoksessa on jo yhteistoimintaneuvottelut käynnistyneet henkilöstömäärän vähentämiseksi.

Lukiokoulutus

OAJ ei kannata lukuvuosisuunnitelman laatimisvelvoitteen poistamista säädöksestä eikä myöskään kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvän säädöksen väljentämistä.

Lukuvuosisuunnitelma on keskeinen lukiokoulutuksen työtä ohjaava paikallinen asiakirja. Suunnitelma on oleellinen paikallinen dokumentti, johon kootaan opetuksen järjestämistä vuosittain koskevat oppilaitoksen toimintaan liittyvät asiat. Se on keskeinen johtamisen työväline, työajan käytön suunnitteluväline ja osoittaa mikä on oppilaitoksen toimintaa. Oman toiminnan arviointi ja toimintakertomusten laadinta perustuvat lukuvuosisuunnitelmaan. Suunnitelman laatimisvelvoitteen purkaminen ei poista tarvetta laatia vastaavaa suunnitelmaa. Näin tavoiteltua säästöä ei tosiasiassa muodostu. Esitetty velvoitteen purkaminen on tosiasiallisesti koulutusleikkaus.

OAJ pitää kodin ja koulun välistä yhteistyötä välttämättömänä. Osana tätä työtä huoltajien näkemyksiä on jatkossakin syytä kuulla aika-ajoin. Velvoitteen poistamien ei poista yhteistyön tarvetta ja näin tosiasiallista säästöä ei norminpurulla saada aikaiseksi esitetyllä tavalla. Esitetty velvoitteen purkaminen on koulutusleikkaus.

Rahoituksen osalta OAJ korostaa tarvetta kohdentaa oppimisen tuen rahoitus selkeästi oppimisen tukeen. OAJ uusii kantanaan tarpeen muodostaa pitkäkestoinen, pysyvän hankerahoituksen mekanismi, jolla tuen vahvistamiseen tarkoitettu resurssi kohdennetaan tosiasiallisesti oppimisen tukeen.

2 Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

44 § (HOKS)

OAJ kannattaa HOKSin keventämistä ja yksinkertaistamista

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman (HOKS) keventäminen on hyvä tavoite. Esityksessä ehdotettu muutos siitä, että HOKS:ia laadittaessa koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta oppivelvollisen osalta tunnistaa ja tunnustaa aiemmin hankittua osaamista muuta kuin aiempien opintojen perusteella, on kannatettava. Muutos selkeyttää opiskelun alkua.

OAJ edellyttää, että ammatillisen koulutuksen aivan kohtuuttoman suureksi kasvanutta HOKSia yksinkertaistetaan ja keskitytään siinä opetuksen ja ohjauksen kannalta oleellisiin seikkoihin. Erityisesti oppivelvollisten osalta HOKS:n tietosisältöjä tulisi merkittävästi karsia. Nyt esitetty muutos ei millään tasolla täytä tätä tavoitetta.

Ohjaavien viranomaisten tulee suunnitella HOKS:n yksinkertaistaminen tiiviissä yhteistyössä opettajien ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

Ehdotettu muutos koskee vain hyvin pientä osaa aloittavista opiskelijoista. Oppivelvollisilla on vain harvoin aiempaa opintojen kautta saatua osaamista ja vielä harvemmin muuta tunnustettavaa osaamista. Ammatillisen toisen asteen koulutuksessa aloitti v. 2023 yhteensä 28 590 uutta oppivelvollista (Vipunen). Näistä vain pienellä osalla on sellaista osaamista, jota tunnistetaan ja tunnustetaan muun, kuin aiempien opintojen perusteella.

Esitetty säästö HOKSin karsimisesta täysin ylimitoitettu

Esityksessä arvioitu aikasäästö HOKS:n keventämisestä on erittäin vahvasti ylimitoitettu. Luonnoksessa esitetty muutos vähentää HOKS:n laadintaan kuluvaa aikaa vain marginaalisesti (säästöä n. 0,25 h/opiskelija), jos ollenkaan huomioiden uusien ohjeistuksien aiheuttaman hallinnollisen työn.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on yksi pieni osa HOKS:n laatimista. Owal Groupin (2021) selvityksen mukaan koko HOKS-prosessiin käytetty aika oli keskimäärin 7 h/opiskelija (mediaani 5 h). Koko HOKS-prosessiin kuluva aika sisältää paitsi HOKS:n laadinnan ja päivityksen (jonka osa osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on), oppivelvollisuuden toteutumisen seurannan, opintojen etenemisen seurannan, huoltajayhteistyön, erityisen tuen suunnitelmien laadintaan osallistumisen, yhteistyön muiden opettajien, erityisopettajien ja opiskelijahuollon kanssa, tiedottamisen jne. HOKS:n laadintaan varatusta, usein 30–90 minuutista (OAJ 2019), vain pieni osa käytetään osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Esitetty muutos ei vähennä HOKS:iin käytettävää aikaa kuin minimaalisesti. HOKS on kuitenkin tehtävä jokaiselle opiskelijalle opintojen alkuvaiheessa.

Lausuntoversiossa esitetty aikasäästö tarkoittaisi, ettei HOKSien laadintaan jää aikaa ollenkaan. Tämä on ristiriidassa hallitusohjelman kanssa, jossa luvataan varmistaa, että jokainen opiskelija saa lain edellyttämät henkilökohtaiset suunnitelmat.

Oppilaitoksille jokaisesta muutoksesta tulee lisää kustannuksia tietojärjestelmämuutosten, uusien ohjeistuksien ja perehdytysten vuoksi. Tämän vuoksi, kun HOKS:ia kevennetään, tulee sitä keventää riittävästi kerralla. OKM ja OPH ovat määritelleet HOKS:n minimitietokentät. Minimitietokenttiä on yhteensä noin 190. Käytännössä opiskelijaa kohden täytettäviä kenttiä on kuitenkin useita satoja, sillä monet tiedoista täytetään useaan kertaan eri tutkinnonosien yhteydessä. Esitetty muutos koskee kuutta HOKS:n tietokentistä (n. 3 %) ja vain pientä osaa opiskelijoista. Ilman minimitietokenttien merkittävää vähentämistä, ei voida puhua HOKS:n keventämisestä.

HOKS:n keventämisestä vapautuva aika tulee käyttää lähiopetuksen lisäämiseen, eikä sitä tule käyttää säästökeinona.

Lisäksi tiedonsiirtoa opintohallintojärjestelmien ja opetushallituksen eHOKS-palveluihin pitää sujuvoittaa niin, että oppilaitos siirtää tietoja vain yhteen, helposti toimivaan palveluun.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelu ei perustu ryhmiin

Esityksen perusteluissa (s. 13), todetaan, että muutos mahdollistaa joustavamman ryhmien muodostamisen ja vähentää HOKSin laatimiseen liittyvää työmäärää. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelu on perustunut reformin myötä yksilöllisiin opintopolkuihin. Ns. ryhmämuotoisia HOKSeja ei ole mahdollista toteuttaa, koska oppilaitoksessa samoissa tiloissa (työsaleissa ja luokissa) opiskelee samaan aikaan oppivelvollisia ja ei-oppivelvollisia, joille jokaiselle on laadittava henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma.

Ryhmien, mikäli niitä edes on, muodostamisessa ei käytetä tietoa yksittäisistä osaamisen tunnistamisista ja tunnustamisista. Ryhmien muodostuminen ei tule helpottumaan tämän muutoksen takia eikä se vähennä suunnitteluun varattua aikaa. Opiskelijoiden jakaminen ryhmiin sen mukaan ovatko he oppivelvollisia vai ei aiheuttaa käytännön haasteita oppivelvollisten määrän vähentyessä ja kun opiskelijat opiskelevat samoissa ryhmissä, heitä tulisi lakiehdotuksen mukaan kohdella eri tavoin.

53 § osaamisen arvioinnin toteutussuunnitelma

Vaatimus osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman (OAT):n poistamisesta vähentää hallinnollista työtä ja on kannatettava, **kun varmistetaan, että osaamisen arviointi on laadukasta ja tasalaatuista** koko maassa.

OAT:n vaatima työaika-arvio esityksessä on ylimitoitettu. Oppilaitokset ovat tehneet OAT-suunnitelmia usean vuoden ajan. Suunnitelmien päivittämiseen, muokkaamiseen ja uusien suunnitelmien laatimiseen kuluu aikaa oppilaitokselta noin 3–4 päivää/tutkinto, ei kolmea viikkoa. Jos velvoite OAT-suunnitelmien tekemisestä poistetaan, niin niihin käytetyt resurssit tulee kohdentaa opiskelijan ja opettajan kohtaamiseen.

3 Lukiolakia koskevat säädösehdotukset

Lukiokoulutukseen esitetään norminpurun kautta muodostuvaa 1M euron säästöä. Esityksessä ehdotetaan lukion vuosittaisesta opetussuunnitelmaan perustuvasta suunnitelmasta luopumista (LL 13 §). Esityksen tavoitteena on 750.000 euron säästö. Lisäksi esitetään kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvän LL 31 § säädöksen muuttamista siten, että koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvoitetta selvittää määräajoin opiskelijoiden huoltajien näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjien toiminnasta. Tästä arvioidaan muodostuvan säästöä 250.000 euroa vuodessa.

Lukuvuosisuunnitelma on oleellinen lukuvuoden työtä ohjaava asiakirja

OAJ ei kannata lukuvuosisuunnitelman laatimisvelvoitteen poistamista säädöksistä.

OAJ pitää esitystä lukuvuosisuunnitelman laatimisvelvoitteen purkamisesta ongelmallisena ja lukioiden käytännön toimintaa ymmärtämättömänä. Lukion lukuvuosisuunnitelma on oleellinen oppilaitoksen työskentelyä koskeva suunnitelma. Myös opetussuunnitelman perusteissa viitataan vuosittain laadittavaan opetussuunnitelmaan perustuvaa paikalliseen suunnitelmaan. Lukiolain 13 § säädöksen muuttaminen aiheuttaa myös muutostarpeen opetussuunnitelman perusteisiin. Tämä aiheuttaa kustannuksia sekä Opetushallitukselle että koulutuksen järjestäjille.

Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan oppilaitoksen työajat, yhteiset tapahtumat ja toiminta sekä opetuksen järjestämistä koskevat oleelliset seikat. Suunnitelma on johtamisen keskeinen työkalu esimerkiksi opetushenkilöstön koko lukuvuoden yhteissuunnittelutyöajan määrittelemisessä. Suunnitelman laatimatta jättäminen hämärtäisi johtamisen näkökulmasta opetushenkilöstön työajan määrittelyä. Suunnitelman perusteella toteutetaan käytännössä myös arviointi oman toiminnan toteutumisesta lukuvuositasolla.

Oppilaitoksen opiskelijoiden tapaturmavakuutuksen osalta on oleellista, että lukuvuosisuunnitelmaan perustuen on osoitettavissa mikä on oppilaitoksen lukuvuosisuunnitelmassa vahvistettua toimintaa, esimerkiksi erilaiset opintomatkat, tilaisuudet ja tapahtumat.

Opiskelijoiden, mutta myös opetushenkilöstön kannalta on oleellista tietää, miten opetus on suunniteltu toteutettavaksi. Lukuvuosisuunnitelma on kuvaus opetuksen yleisestä järjestämisestä, kuten itsenäisestä työskentelystä sekä koulutuksen hankkimisesta.

Lukiolla on joka tapauksessa käytännössä oltava jonkinlainen lukuvuoden koulutyötä koskeva suunnitelma. Vaikka velvoite suunnitelman laatimiseen poistettaisiin lukiolain säädöksistä, ei se poista tarvetta suunnitelman laatimiselle. Näin ollen esitetty taloudellinen säästö ei tosiasiassa toteudu, sillä tässä esitettyä suunnitelman laadintatyötä ei kokonaisuudessaan voi jättää tekemättä. Suunnitelman laatimatta jättäminenkään ei toisi säästöä rehtoreiden palkkauksen osalta muutenkaan.

Lukiokoulutuksen laadun arviointi edellyttää kodin ja koulun yhteistyötä

OAJ ei kannata kodin ja koulun yhteistyötä koskevien säädösten väljentämistä. Oletettavaa myös on, että koulutuksen järjestäjä toteuttaisi tässä tarkoitettua palautteen keräämistä yhteistyössä huoltajien kanssa joka tapauksessa, eikä tavoiteltua säästöä tosiasiassa synny.

Lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjällä on lukiolain mukaan varsin laaja toimivalta päättää koulutuksen järjestämisestä. Lukiokoulutuksen rahoitus on myös yleiskatteellista, joka mahdollistaa varsin laajan liikkumavapauden paikallisten rakenteiden ja opetuksesta lähtevien tarpeiden mukaisesti. OAJ korostaa kantanaan, että lukiokoulutuksen laadun ylläpitäminen opiskelijamäärien vähentyessä, oppilaitoskoon voimakkaasti eriytyessä ja myös opiskelija-aineksen eriytyessä eri puolilla Suomea edellyttää vahvaa yhdenvertaista laatua turvaavaa säädöspohjaa.

Laatua ohjaavien normien purkamisen asemesta eduskunta edellytti oppivelvollisuuslakia säädettäessä vuonna 2020, että lukiokoulutuksen laatua vahvistetaan laatimalla lukiokoulutukseen laatukriteerit. Eduskunta on lausumallaan tunnistanut tarpeen vahvistaa koulutuksen laadun yhdenvertaisuutta.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi selvitti vuonna 2018 lukiokoulutuksen järjestäjien laadunvalvontaa ja lakiin perustuvaa itsearviointivelvoitteen toteutumista. Karvin selvityksen mukaan ”koulutusjärjestelmän toimijoiden keskuudessa on eniten kehitettävää perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjillä sekä varhaiskasvatuksen järjestäjillä. Läheskään kaikilla perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjillä ei ole toimivaa itsearviointijärjestelmää eikä systemaattista arviointikulttuuria laadunhallinnan osana” (Kansallisen koulutuksen arviointitoiminnan tuloksia koulutusjärjestelmän tilasta, KARVI, 2018).

Opetus- ja kulttuuriministeriön epäonnistuttua eduskunnan edellyttämien laatukriteerien laadinnassa, koulutuksen laadullisen yhdenvertaisuuden varmistaminen jäi väljän lainsäädännön varaan ja koulutuksen järjestäjien tehtäväksi. Koulutuksen laadun arviointiin ja oman toiminnan kehittämiseen liittyvä palautteen kerääminen on oleellinen osa laadullista itsearviointia.

Nyky-yhteiskunnassa onkin vakiintunut käytäntö, että palvelun tarjoaja selvittää aika-ajoin palvelunsa laatua kyselyillä. Palvelun käyttäjän näkemykset ovat oleellinen osa laadun seurantaa ja vahvistamista. Lainsäätäjän tulisi koulutuksen laatuun liittyvien normien purkamisen asemesta korostaa yhteistyössä toteutettavaa laadunvalvontaa sen sijaan, että laadunvalvontaan velvoittavia normeja puretaan. Viesti lukiokentälle on väärä. OAJ pitää välttämättömänä, että Opetus- ja kulttuuriministeriö ei omaaloitteisesti heikennä lukiokoulutuksen laadunvalvontaa.

Norminpurusta ja työmäärästä

Opetus- ja kulttuuriministeriön toukokuussa 2024 lausuntokierrokselle antama esitys lukiokoulutuksen oppimisen tuen vahvistamisesta sisältää esityksen tukea koskevien hallinnollisten päätösten laatimisvelvoitteesta. Vaikka hallinnollisen päätöksen esittämisen syyt ovat ymmärrettävät, ei hallinnollinen päätös itsessään ole oppimisen tukea eikä se lisää konkreettista oppimisen tukea lainkaan. Sen sijaan hallinnollisen päätöksen laatiminen lisää byrokratiaa ja edellyttää hallinnollista työtä. OKM:n esitys-

luonnoksessa hallituksen esitykseksi ei kuitenkaan ole arvioitu hallinnollisen päätöksen edellyttämää työaikatarvetta.

Esitetyn normien purkamisen asemesta OKM:ssä olisi tarpeen arvioida vastaavalla tarkkuudella oppimisen tuen hallinnollisten päätösten edellyttämä työaikatarve ja arvioida tämän normin tarpeellisuutta taloudellisesta näkökulmasta ennen nykyisten, tarpeellisten normien purkamista.

Esitetty norminpurku ei edellä mainitusti johda tosiasiallisiin tässä esityksessä mainittuihin säästöihin. Sen sijaan se aiheuttaa lisätyötä viranhaltijoille, viranomaisille ja lukiokoulutuksen parissa työskenteleville jo kyseisen lausunnon valmistelun muodossa, Opetushallitukselle opetussuunnitelmien päivittämisen muodossa ja tämän jälkeen edelleen lukiokentän toimijoille opetussuunnitelman muutoksia koskevan lausuntokierroksen kautta.

4 Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

Ammatillinen

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen tulee varmistaa osaavan työvoiman kouluttaminen ja varmistaa osaamisen ylläpitäminen nopeasti kehittyvässä yhteiskunnassa. Sadan kahdenkymmenen miljoonan euron (120 M€) leikkauksen ei tulisi kohdentua oppivelvollisiin. Laskennallisesti leikkaukset tehdään jo tutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden määrän mukaan, mutta kun oppilaitoksissa opiskelijat, sekä oppivelvolliset että ei-oppivelvolliset, opiskelevat yhteisissä tiloissa ja usein samaan aikaan “samoissa ryhmissä”, on mahdotonta käytännössä kohdentaa leikkauksen aiheuttamat toimenpiteet jo tutkinnon suorittaneisiin.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus on myös yleiskatteellista, joten leikkausten takia tehtyjen toimenpiteiden kohdentuminen on täysin koulutuksen järjestäjän vastuulla ja koulutuksen järjestäjän arvojen varassa. Leikkaukset vaikuttavat myös oppivelvollisiin, koska vähentyvät resurssit tulevat vaikuttamaan koulutuksen kokonaislaatuun. Koulutustarjonnan vähentämistä tehdään ensisijaisesti alueen työvoimatarpeen ennakointitietojen perusteella. Ennakointitietojen perusteella suunnitellaan tarjolla olevat tutkinnot ja koulutukset. Todennäköisesti siis leikkaukset eivät käytännössä kohdistu esityksen mukaisesti (pelkästään jo tutkinnon suorittaneisiin) ja tulevat siten vaikuttamaan myös oppivelvollisten saaman lähiopetuksen määrään.

Alla olevassa kuvassa OPH:n kustannustietojen keruusta (kerätty vain kahtena vuonna) näkyy, kuinka opettajan antaman opetuksen ja ohjauksen määrä on vähentynyt vuodesta 2021 vuoteen 2022 yli 120 000 tuntia. Vuodelta 2023 ei ole vastaavalla tavalla kustannustietoja kerätty.

Lähde OPH:n rahoitusjärjestelmän raportit - vuosien 2021 ja 2022 kustannustiedon keruusta

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän oman henkilöstön ja ostopalvelujen tuottama opetus- ja ohjaustuntimäärä h/vuosi	Koulutuksenjärjestäjän omalla valtionosuudella järjestetty koulutus						Hankintakoulutus (=myyty toiselle KJ:lle)	
	2021 Opettajien antama opetus ja ohjaus, h	2022 Opettajien antama opetus ja ohjaus, h	2021 Opinto-ohjaajien antama opetus ja ohjaus, h	2022 Opinto-ohjaajien antama opetus ja ohjaus, h	2021 Ammatillisten ohjaajien ja opetuksen muun tukihenkilöstön antama ohjaus, h	2022 Ammatillisten ohjaajien ja opetuksen muun tukihenkilöstön antama ohjaus, h	Toiselle koulutuksen järjestäjälle erillisinä opetusryhminä toteutetun hankintakoulutuksen sisältämä opetus ja ohjaus (tunnit eivät sis. Omalla vos:lla järjestettyihin opetus- ja ohjaustunteihin)	2022 Toiselle koulutuksen järjestäjälle erillisinä opetusryhminä toteutetun hankintakoulutuksen sisältämä opetus ja ohjaus (tunnit eivät sis.
Ammatillinen perustutkintokoulutus	10 276 617	10 173 024	604 352	604 579	2 060 216	2 291 739	45 250	118 426
Ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutus	908 455	871 241	90 062	89 049	90 773	91 846	143 333	106 125
Valma	337 102	440 933	30 011	35 934	199 601	328 705	0	4 000
Telma	179 767	183 514	6 417	6 112	479 469	633 461	0	0
Muu ammatillinen koulutus	296 964	209 929	5 486	4 876	137 487	7 441	63 927	18 098
Yhteensä (h)	11 998 905	11 878 638	736 328	740 549	2 967 546	3 353 192	252 510	246 649
EROTUS TUNTIMÄÄRÄSSÄ 2021-2022		-120 267		4 221		385 646		-5 861

Tutkintojen tuntimäärien yhteenlaskussa ei kaavaa, koska luvut kopioitu OPH:n taulukosta (näkyy kokonaislukuna, vaikka on desimaaleja)

Jos opiskelijalla on 6 tuntia päivässä 5 pv vk ja 40 viikkoa vuodessa opetusta, niin tuntimäärä on 1200. Opettajan antama opetus väheni n.100 opiskelijan työvuotta
Opettajan 1500 vuosityömäärällä reilun 80 opettajan verran työtä väheni vuodesta 2021 vuoteen 2022
Ammatillisen ohjaajan tms työ lisääntyi (arvio 1680t/vuosi) noin 230 ohjaajan verran
Opinto-ohjauksen määrä lisääntyi noin kolmen opon verran

9 a § kunnan omarahoitusosuus

Tärkeintä on huolehtia siitä, että kokonaisrahoitus pysyy riittävällä tasolla. Kuntien taloudellinen tilanne ei saa vaikuttaa heikentävästi ammatillisen koulutuksen laatuun.

32 § Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

OAJ vastustaa leikkauksia ammatillisesta koulutuksesta ja esittää vakavan huolen siitä, että opiskelijavuosia vähennetään n.11 000 ja koulutuksen järjestäjien opiskelijavuosien vähimmäismäärä voidaan alittaa vuonna 2025. Opiskelijoiden määrän väheneminen leikkausten takia heijastuu suoraan opettajien määrään ja sen seurauksena opiskelijat eivät tule saamaan riittävää määrää opetusta osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Useat koulutuksen järjestäjät ovat käynnistäneet tai käynnistämässä yhteistoimintaneuvottelut henkilöstömäärän vähentämiseksi.

Lukio

Lukiolain 13 § ja 31 §:iin esitettyjen muutosten osalta muodostuvaksi arvioitu yhden miljoonan euron säästö kohdentuisi kuntien rahoitusosuusprosentin mukaisessa suhteessa valtion ja kuntien rahoitusosuuksiin. OAJ pitää tätä teknisesti oikeellisena toteutuksena. OAJ korostaa kuitenkin näkemyksenään, että esitetyt säädösmuutokset eivät tosiasiallisesti johda oletettuihin säästöihin. Miljoonan euron leikkauksen olisi voinut toteuttaa huomattavasti yksinkertaisemminkin ja ilman, että tarkoituksena on heikentää lukiokoulutuksen yhdenvertaista laatua.

Oppimisen tuen osalta OAJ pitää välttämättömänä, että lukiokoulutuksen oppimisen tukeen kohdennetaan lisärahoitusta. OAJ uudistaa 4.6. oppimisen tuen laki-uudistusten osalta lausumansa koskien rahoituksen kohdentamista. OAJ pitää ongelmallisena oppimisen tuen rahoituksen kohdentumista yleiskatteelliseen

rahoitukseen, joka ei oletettavasti tosiasiallisesti kohdennu täysimääräisesti oppimisen tukeen. Oppimisen tuen osalta tulisi varmentaa tuen vahvistaminen selkeillä tuen säädöksillä ja rahoituksen kohdentamisella. Lausunnossaan 4.6. OAJ esitti seuraavaa:

”OAJ on huolissaan siitä, että yleiskatteellinen oppimisen tukeen kohdennettu lisärahoitus ei tosiasiallisesti kanavoidu oppimisen tukeen. OAJ pitää välttämättömänä, että oppimisen tukea vahvistetaan ja erityisopettajamäärää lisätään yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi lukioissa.

OAJ esittää, että oppimisen tukeen kohdennettava rahoitus kohdennettaisiin perusopetuksessa vakiinnutetulla tavalla tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusrahoituksen kaltaisena mekanismina ja korvamerkittynä oppimisen tukeen. Resurssi kohdennettaisiin pitkäaikaisena, esimerkiksi nelivuotisena hankerahoituksena koulutuksenjärjestäjille näiden annettua selvitys oppimisen tuen perusrakenteesta ja tilasta. Oleellisena indikaattorina erityisopetukseen kohdentuvien opettajatyötuntien määrä suhteessa lukion opiskelijamäärään.

Koulutuksen järjestäjän antamassa selvityksessä on käytävä riittävällä tavalla ilmi tuen perustilanne ja resursointi, sillä tarkoitus ei ole, että oppimisen tuki rahoitettaisiin kokonaan kyseisellä korvamerkityllä rahoituksella. Nykyisen lisärahoituksen on tarkoitus hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa oppimisen tukea.”

5 Muut kommentit

Ammatilliseen koulutukseen on kohdentumassa aivan kohtuuttoman paljon leikkauksia eri säästötavoitteisiin vedoten ensi vuodesta alkaen. OAJ on erittäin huolissaan ammatillisen koulutuksen kokonaislaadusta sekä mahdollisuuksista osaajien kouluttamiseen työelämän tarpeisiin näiden leikkausten jälkeen. Hallitusohjelmassa oleva tavoite, lähiopetuksen lisääminen on monelle opiskelijalle (myös oppivelvollisille) vain haave näiden leikkausten toteutuessa.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi on laadittava ylihallituskautinen suunnitelma ammatillisen koulutuksen, aikuiskoulutuksen ja jatkuvan oppimisen kehittämiseksi. Nuorten ikäluokka pienenee ja aikuisten koulutustarve sekä osaamisen täydentämisen tarve kasvaa. Osaavaa työvoimaa tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Eira Bani
johtava erityisasiantuntija